Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil
Servei de Mediació i Assessorament Tècnic

TREBALL REALITZAT A CONSTANTÍ

de maig 2007 a febrer 2009

Ana Nogueras Martin i Robert Gimeno Vidal
Equip de Prevenció i Mediació Comunitària
Constantí, 11 de febrer de 2009

Almogàvers, 8
08018 Barcelona
Tel. 93 489 08 00
Fax 93 489 08 01

LA DEMANDA

El 30 de maig de 2007 es va fer una reunió en el Punt Jove de Constantí, on hi són presents el tècnic de joventut i l'educadora social de Constantí, el Cap de Servei i l'educadora de medi obert dels Serveis Territorials de Tarragona i el coordinador i els tècnics del Programa de Prevenció i Mediació Comunitària del Departament de Justícia.

Durant la reunió s'informa sobre el Programa de Prevenció i Mediació Comunitària, amb l'objectiu d'estudiar la possibilitat d'un treball preventiu i col·laboratiu a Constantí. Es fa una presa de contacte amb la realitat del municipi i les seves possibles necessitats.

La demanda té com a punt de partida la preocupació que hi ha respecte determinats conflictes al carrer i a l'IES: s'està pensant en els actes vandàlics i en un projecte/programa de mediació i reparació. Aquesta preocupació es materialitza en els següents temes:

1. Els conflictes que hi ha al carrer i a l'IES

1. Problemes de comportament als centres educatius
2. Relacions entre diferents cultures
3. Pintades xenòfobes
4. Danys al material urbà

Són problemes incipients, però preocupa que siguin un punt de partida de futurs problemes de convivència.

2. La preocupació per la coordinació entre àrees

La policia local, els serveis socials, l'institut, els tècnics de joventut, tenen el treball parcel·lat. Es necessita que les seves intervencions estiguin coordinades, alhora que cal revisar i consensuar els protocols.

3. La preocupació per l'absentisme

A l'ensenyament primari ja despunten alguns casos, que s'agreugen al passar a la ESO. A secundària hi ha de 8 a 10 casos amb una problemàtica important.

4. L'elaboració d'un programa de mediació i reparació municipal

Hi ha una demanda concreta: s'està pensant en els actes vandàlics i en un projecte/programa de mediació i reparació.

EL TREBALL DE LA COMISSIÓ DE CONSTANTÍ

El 4 de febrer de 2008 s'inicia el treball a Constantí amb la participació de la directora i la cap d'estudis de l'IES, la presidenta de l'AMPA, directors del CEIP Centelles i el CEIP Berguedà, la directora de l'escola d'adults, l'educador de l'EBASP, la directora del CAP, el tècnic d'inclusió i cohesió social, el tècnic de Joventut, el cap de la policia local, les regidores de Joventut, de Serveis Socials i educació, de Seguretat Ciutadana i els tècnics del Programa de Prevenció.

En aquesta reunió es presenta el Programa de Prevenció a tots els assistents i es treballa la situació que es viu en relació als joves a Constantí i els motius de la demanda de col·laboració. Tot això és per a definir el treball que s'ha de dur a terme en el futur.

A partir d'aquesta reunió es crea una comissió de treball estable, que es reuneix mensualment fins el juliol de 2008, amb l'objectiu d'estudiar la problemàtica que presenten els joves en el municipi, conèixer les actuacions que s'estan duent a terme, treure conclusions d'aquesta realitat i fer propostes preventives que millorin la situació dels infants i joves.

En aquesta Comissió hi són presents representants de l'escola d'adults, immigració, l'IES, la policia local, joventut, serveis socials, justícia i els tècnics del Programa de Prevenció.

PROBLEMÀTIQUES MÉS SIGNIFICATIVES

Les problemàtiques que més preocupen a les diferents àrees que treballen amb infants i joves estan relacionades amb:

1. Les conductes incíviques i delictives

- **Conductes delictives**

La Policia Local informa que l'índex de delictes entre els 14 i els 18 anys és molt elevat. El 80% dels fets són de baixa intensitat: actes vandàlics, danys al mobiliari urbà, furts, robatoris, baralles, conducció temerària, motos trucades i sorolloses...

Aquest tipus de conductes que alteren l'ordre i afecten a la convivència generen sentiments d'inseguretat en la població. Si bé és cert que el nombre de joves conflictius és baix, aquests aconsegueixen alarmar a la població i són un "*exemple*" pels més petits.

S'han obert moltes diligències per a aquests infractors, però no es té coneixement de la resposta que s'hagi pogut donar des de l'àmbit penal. La preocupació és gran ja que els joves que causen els problemes de convivència, continuen actuant sense que es posin límits a la seva conducta, tot i que són casos coneguts.

Els professionals manifesten molta preocupació i una sensació d'impotència creixent. Els joves perceben la manca de reacció des de l'àmbit penal i podrien caure en una espiral de conductes molt més greus si no s'actua en conseqüència.

- **Conductes incíviques**

A Constantí es donen les conductes incíviques típiques que solen protagonitzar els adolescents: soroll, pintades, embrutar l'espai públic, provocacions... i que generen situacions de conflicte. S'assenyalen alguns fets comesos per joves de la població en llocs concrets i que han provocat malestar als veïns:

- A la plaça de les escoles, s'hi reuneixen diversos grups de joves i causen danys a la tanca.
- A la plaça de l'església, un grup de joves amb patins creen molèsties als veïns (soroll, insults...)

Les dinàmiques de reunió dels joves van fluctuant i canviant sovint el lloc de trobada.

2. Comportament als centres educatius

Des de l'IES es comenta que existeix una gran diversitat de grups i que no cal alarmar-se ja que la majoria de joves es troben en una situació de normalitat. Respecte els alumnes conflictius, cal dir que són pocs però arrosseguen a d'altres.

Hi ha una comissió de convivència que funciona i que va tractant el tema dels alumnes conflictius, però costa molt reconduir la seva conducta. En un cas concret es pot dir que, les accions realitzades han tingut un efecte positiu al moment i han servit per a contenir el grup. No han estat suficients però, per a modificar el comportament habitual del menor en qüestió.

- **Absentisme**

A la primària ja despunten alguns casos puntuals, que es magnifiquen al passar a la ESO.

A secundària hi ha de 8 a 10 casos amb una problemàtica important (alguns d'ells crònics). Hi ha altres casos d'absentisme puntual i casos d'expulsions per conflictes. Tots ells són coneguts i s'intervé des de Serveis Socials.

Des de gener de 2007 hi ha un protocol d'absentisme. S'està treballant perquè s'apliqui. Aquesta aplicació ha arribat a l'inici del curs 2008-09.

3. Relacions entre les diferents cultures

Constantí és una població d'uns 5700 habitants, situada a prop de Tarragona. Darrerament s'han produït molts canvis a nivell social. La població ha crescut molt,

sobretot per l'augment de famílies immigrades, configurant així una realitat diferent. En aquests moments Constantí compta amb més d'un 23% de població immigrada.

En les dinàmiques de relació entre els grups de joves hi solen haver dues categories molt diferenciades: els que s'identifiquen com *"catalans"* i els que es diuen *"espanyols"*. La resta de joves, que són *els immigrants*, són *"els altres"*: marroquins, romanesos, sud americans..., però a l'hora de cometre infraccions s'ajunten...

S'han observat algunes pintades xenòfobes en el municipi que fan témer situacions de conflicte, sobretot entre els diferents grups de joves.

Des de l'IES es destaca l'important increment de la població immigrada d'origen magrebí sense escolarització prèvia al seu país i també la d'origen romanès, argentí, veneçolà, colombià i mexicà. A l'IES hi ha a l'entorn d'un 12% de població nouvinguda i que s'atén a l'aula d'acollida.

LES ACTUACIONS QUE S'ESTAN DUENT A TERME

Paral·lelament al treball realitzat per la Comissió, com a conseqüència d'aquesta o fruit d'altres iniciatives municipals, s'han dut a terme accions encaminades a desenvolupar alternatives d'intervenció amb els infants i joves. Entre elles destaquem:

1. **Pla d'Inclusió Social i Cohesió**.

   Aquest pla ofereix una subvenció per a destinar un tècnic per a fer un estudi sobre la situació de la població. S'han creat tres comissions amb l'objectiu de fer propostes sobre els temes concrets que tracten:

   Inserció laboral
   Educació i formació
   Convivència ciutadana

2. **Pla Local de Joventut**

   Per la seva elaboració, es planteja:

   Trobar sortides als problemes i necessitats dels joves
   Coordinar totes les àrees i tècnics

   Creació de la Plataforma de joves: Una Taula de participació dels propis joves perquè facin les seves aportacions.

3. La mediació i la reparació de danys

Desenvolupar la mediació i la reparació de danys, com a alternatives a determinades conductes transgressores dels joves, era un dels objectius de treball a Constantí. S'han dut a terme diverses actuacions:

- **S'han reformat les ordenances municipals**

  S'inclou la mediació i la reparació de danys dins de les ordenances municipals. Es contemplen com unes alternatives vàlides que ofereixen una via de diàleg i una alternativa responsabilitzadora i de compromís. Són una possibilitat per a facilitar la diversificació de les respostes i que aquestes no siguin només sancionadores.

- **Experiència pilot de casos**

  Incloure la mediació i reparació de danys a les ordenances municipals, implica desenvolupar un procés que permeti dur-les a la pràctica. S'ha treballat aquest tema, amb un grup més reduït i diferenciat de la Comissió, a partir de casos concrets i que poden servir de guia, on els fets succeïts afecten la normativa municipal i els autors estan identificats.

  Es treballa com oferir aquest programa, quin ha de ser el professional responsable de conduir-lo i quines han de ser les línees bàsiques del procés.

- **Criteris comuns d'actuació**

  S'ha decidit a nivell d'equip de govern que les regidores de referència per als casos de reparació al municipi siguin:

  - La regidora de joventut per als temes relacionats amb joves
  - La regidora de Serveis Socials i educació per als temes relacionats amb immigrants
  - La regidora de Seguretat Ciutadana per als temes relacionats amb adults

  Cal tenir en compte que alguns casos poden tenir a veure amb diferents àmbits i per tant haver de necessitar una coordinació. Cal fer un protocol marc que permeti una unificació de línees d'actuació, independentment de l'àrea des d'on s'ha de tractar. Cal unificar criteris en l'acceptació de casos, com es traspassa la informació, com es porta a terme cada cas, ...

  Cada intervenció hauria d'estar informada a l'equip de govern. És una manera d'implicar, sensibilitzar i crear cultura de diàleg.

4. Escola Taller

Es crea l'escola taller per a tres pobles de la comarca: Selva del Camp, Alcover i Constantí. Es posa en marxa a l'inici de curs 2008-09.

Fins aquest moment s'havia utilitzat la de Tarragona.

5. Unitat d'Escolarització Externa (UEE)

La UEE havia de posar-se en marxa a partir de setembre del 2008, però encara no ho ha fet. Serà una UEE pròpia per a Selva del Camp, Alcover i Constantí. En aquests moments està pendent de la resolució que es prengui als Serveis Centrals del departament d'educació a Barcelona.

L'experiència desenvolupada fins el moment, mostra que els joves que s'han derivat a aquest recurs (quan no estava ubicat en el municipi), han acabat majoritàriament per no assistir-hi. Eren joves amb una problemàtica important i la revisió d'aquest fet, ha portat a fer la proposta d'una nova experiència més propera i lligada al municipi.

PROPOSTES PER A LA CONTINUÏTAT DE TREBALL A CONSTANTÍ

En la darrera reunió del 27 de novembre de 2008 es va veure la necessitat d'entrar en una etapa diferent en el treball de la Comissió, i fer-ho a partir de tres línees bàsiques :

1. Treball comunitari i d'interrelació entre àrees

És molt important mantenir i aprofundir en la coordinació de totes les àrees que intervenen i treballen amb els infants i joves. Aquesta coordinació ha de partir de coneixement mutu de les funcions i de les actuacions que duen a terme cada una d'elles.

Proposta: mantenir un espai de coordinació i informació entre àrees, de forma regular i pautada.

2. Les activitats reparadores dins del marc de la normativa municipal

La inclusió de la mediació i la reparació de danys en les ordenances municipals, demana desenvolupar i estructurar els processos per portar a la pràctica aquest tipus de programes i fer-ho a partir d'una unificació de criteris.

Propostes:

- Curs de 5 hores de formació: “El desenvolupament de programes de reparació de danys al municipi”, per als professionals de Constantí. A realitzar per part dels professionals de l’equip de Prevenció i dins del marc de la formació del Centre d’Estudis Jurídics del departament de Justícia.

- Continuació de la comissió de seguiment de casos de reparació de danys, per estructurar una bona pràctica.

3. Els recursos d’oci i temps lliure al municipi

La prevenció, també es basa en els recursos dirigits als infants i joves, disponibles en el municipi o en la seva mancança.

Proposta: Crear un espai per a la reflexió al voltant de l’oci i el temps lliure del joves. Plantejament de nous recursos i/o continuïtat dels ja existents.

Aquestes propostes no estan tancades i hi cap la possibilitat de tractar altres temes i/o atendre altres propostes, en funció de les diferents necessitats que sorgeixin en el municipi i en el temps.